

Z výstav a konferencí k Husovu jubileu 2015

Šestisté výročí Husova upálení přineslo v roce 2015 několik konferencí, výstav a publikací, z nichž nás budou zajímat především ty, které se zabývají postavením mistra Jana Husa na pražské univerzitě. První publikace¹ vděčí za svůj vznik velké husovské výstavě (*Jan Hus 1415/2015*), kterou v Táboře uspořádalo tamní Husitské muzeum ve spolupráci s pražským Ústavem dějin AV ČR a Ministerstvem kultury ČR. Na monumentálním svazku na křídovém papíře velkého formátu, s množstvím barevných a černobílých fotografií a reprodukcí „husovských dokumentů“ v reprezentativní grafické úpravě se podílelo na dvaadvacet odborníků (archeologů, dějepisců, historiků dějin umění a muzejníků). Publikace plní dvě funkce – jednak sborníku odborných statí o Husovi, jeho době a husovské tradici, které doprovází imponující odborný aparát, a jednak katalogu tábořské výstavy.

Text je rozdělen do tří částí, nazvaných vzletně *Tvář mistra Jana*, *Pohledy zblízka* a *Čtenáři ku pomoci*. Nás budou zajímat především první části, tj. textové pasáže katalogu s úvodní studií vydavatele (Zdeněk Vybíral, *Jan Hus v souřadnicích času*) a příspěvky R. Krajíce věnující se Husovu pobytu v jižních Čechách a J. Smrčky pokoušející se zařadit Husa do vývoje evropských konfesních dějin. „Kunsthistorický blok“ zahajuje studie Michala Šroňka (*Husovy obrazy v 15. až 17. století*) a dále příspěvky H. Larvové o Husovu postavení v díle sochaře Františka Bílka a stat' sester J. a L. Vandrovcových a L. Zajícové o Spolku pro postavení Husova pomníku v Táboře. Závěr prvé části tvoří pojednání B. Zilynského o vývoji husovské tradice a obsáhlá informace D. Abazida o husovských památných místech (a husovských „pamětihodnostech“) na území České republiky. Ve výstavním katalogu jsou shromážděny historické předměty (archeologické nálezy, písemné dokumenty a především umělecká díla), které mají ilustrovat dobu Jana Husa, jeho literární činnost a působení v dobové společnosti. Pražské univerzitě byl věnován samostatný oddíl (v recenzované publikaci kap. II.2 *Praha – mezi katedrou a kazatelnou*), ale už předcházející oddíl zachycuje jeho cestu na univerzitní katedru (II.1 *Z Husince na univerzitu*). znalec může jen litovat, že v přemíře (bezpochyby skvostných) uměleckohistorických památek se ztrácí věcná informativní rovina publikace, což je dáno i tím, že autoři nevybrali ty nejvýznamnější předměty k danému tématu. Odborník i laik však musí ocenit zpracování katalogových hesel a jejich obrazový doprovod.

Všechny texty prvé části, stejně jako jednotlivá hesla kapitol publikace jsou dvojjazyčné (česky a anglicky), což by mělo napomoci zahraničnímu uživateli. Závěrečnou část knihy, plnicí deklarovanou „pomocnou funkcí“, tvoří soupisy exponátů, seznam pramenů a literatury, seznam autorů statí a katalogových hesel, soupis fotografické dokumentace a jejich autorů a jmenný rejstřík. Na samotný závěr je připojen přehled základních údajů o tábořské výstavě, dávající nahlédnout do impozantního „zázemí“ husovské výstavy v Táboře a jejího katalogu.

Obdobnou podobu i funkci má kniha *Praha Husova a husitská 1415–2015*.² Srovnáním obou publikací zjistíme množství styčných bodů – „pražský husovský katalog“ stejně jako

¹ Zdeněk VYBÍRAL (ed.), *Jan Hus 1415/2015*, Husitské muzeum v Táboře, Tábor 2015, 347 stran, ISBN 978-80-87516-22-5.

² *Praha Husova a husitská 1415–2015*. Publikace k výstavě (Clam-Gallasův palác 25. září 2015 – 24. ledna 2016), sestavili Petr ČORNEJ a Václav LEDVINKA, k vydání připravili Petr ČORNEJ a Jan HRDINA, Praha, Scriptorium 2015, 328 stran, ISBN 978-80-86852-64-5 (AMP) a 978-80-88013-14-3 (Scriptorium).

jeho tábořský protějšek je vlastně sborníkem odborných statí, které doprovází ohromné množství vyobrazení. I k jeho realizaci se sešly tři instituce (město Praha, Archiv hl. města Prahy a Muzeum hl. města Prahy), i na něm se podílelo značné množství (dvaadvacet) odborníků. Také „pražský husovský katalog“ je výtvarně zdařilou, reprezentativní publikací, opatřenou podrobným uživatelským aparátem – seznamem pramenů a literatury, seznamem vyobrazení, soupisem užitých zkratk a anglickým souhrnem, i on se však (stejně jako tábořská publikace) vlastně míjí svým prvotním cílem – být odborným a výtvarným doprovodem jubilejních husovských výstav, protože čtenář je dostal do ruky až po jejich ukončení. Beze vší pochyby zůstanou však obě publikace prvořadými doklady jubilejního husovského roku, zachycujícími současný stav našeho husologického bádání. V této souvislosti stojí za zaznamenání, že vedle tradičních husovských témat, včetně těch univerzitních, se do popředí odborného zájmu dostává „druhý život Jana Husa“, jeho obraz v pozdějších staletích a proměny husovské tradice.

Centrem pozornosti pražské husovské výstavy bylo pochopitelně město, které si Hus zvolil za místo svého životního působení, výstižně označené P. Čornejem za „kolébku a středisko husitského hnutí“. Nás pak bude zajímat, jak byla zachycena role univerzity v životě města a úloha M. Jana Husa na ní. Tradiční „husitologický“ pohled, vycházející z představy, že Hus byl ztělesněním dobových ideových a společenských sporů, našel výraz ve II. a III. kapitole publikace (*Ideový svět Husovy doby – příznaky krize a Jan Hus a Praha*), v nichž se Dušan Coufal zabývá ideovými spory Husových předchůdců na univerzitní půdě a jeho postavením mezi „univerzitou, kazatelnou a veřejností“.

Druhou (větší) polovinu publikace tvoří studie o husovské tradici v kališnické, protestantské a v rekatolizační Praze, během národního obrození, v 19. a 20. století a osudy husovské tradice po druhé světové válce. Epilogem publikace jsou pak úvahy Petra Čorneje o „husitství v postmoderním chaosu“, zachycující stálou přítomnost Husovy postavy v době komiksů a televizních seriálů, v konfesionálním vyrovnání se s Husem a husitstvím, stejně jako v tradičních projevech husovské úcty.

Také u „pražského husovského katalogu“ bychom měli vyzdvihnout úroveň ilustrací (v našem případě k pražské univerzitě Husovy doby), jak co do výběru, textového doprodu, tak i co se reprodukční věrnosti dokumentů týká.

Poslední z publikací husovského jubilea loňského roku, na niž bychom chtěli upozornit, představuje výsledky regionálního husitologického bádání, jak je zachytila chrudimská konference *Jan Hus, husitství a východní Čechy* ve stejnojmenném sborníku.³

Úvodní zamyšlení nad úlohou historických výročí a historie v dnešní době (*Několik drobných úvah na počátku konference*) rodáka z nedaleké Trhové Kamenice a absolventa chrudimského gymnázia prof. Františka Šmahela předznamenalo ráz konference, jež svým regionálním zaměřením mnohdy přesáhla úzký lokální rámec. Vlastní pořad konference otevřel Petr Čornej výkladem o husitství ve východních Čechách, který je i úvodní studií recenzovaného sborníku (*Husitství a husité ve východních Čechách. Obrisy problému*). Nadregionálnímu tématu (pokusu historika J. Kalouska o revizi Husova procesu) je věnován drobný příspěvek Jiřího Kotyky. Studii Jana Frolíka *Chrudim ve 14. a 15. století* výstižně charakterizuje její podtitul (*Archeologie a historie k podobě a vývoji města*),

³ Jan FROLÍK (ed.), *Jan Hus, husitství a východní Čechy*. Příspěvky z konference, Chrudim 16.–18. 9. 2015, Chrudim /2015/, 123 stran, ISBN 978-80-906318-0-9.

vysloveně regionálním tématům jsou věnovány pak další příspěvky (Jeronym Pražský a Chrudim, odraz husitských bouří v hmotné kultuře Chrudimska, oslavy M. J. Husa v Chrudimi v 19. a 20. století, chrudimské pomníky M. J. Husa a počátky Československé církve husitské na Chrudimsku). I ve sborníku regionálních prací najdeme příspěvek, týkající se dějin pražské univerzity (M. Svatoš, *Kantoři a žáci chrudimské městské školy utrakvistického období v manuálu Mistra Curia*). V manuálu rektora pražské univerzity z let 1560–1581 se totiž nacházejí zápisy chrudimských žáků, které přivedli k inskripci do univerzitní matriky jejich kantoři, sami absolventi pražské univerzity. Jejich rozbor prokázal, že chrudimská škola byla typickou městskou školou tohoto období, jejíž kantoři i žáci pocházeli převážně z městského prostředí Čech. Jejich nejvýraznějším společným rysem byla kališnická konfese, která je přivedla do utrakvistické chrudimské školy, a odkud se jim otvírala cesta na (utrakvistickou) pražskou univerzitu. Celkově je možno povědět o zdejší škole, jejím žactvu a kantorech, že se žádným způsobem nevymykali z obvyklého profilu utrakvistických partikulárních škol, udivující je však množství žactva a charakter zdejší školy překračující regionální rámeček.

Michal Svatoš

Pavel Soukup, Jan Hus. Život a smrt kazatele

Praha, Nakladatelství Lidové noviny 2015, 227 s., ISBN 978-80-7422-374-7

Soukupův životopis Jana Husa se zařadil mezi publikace velkého husovského jubilea roku 2015. Jde o upravený a mírně rozšířený překlad autorovy knihy *Jan Hus*, vydané ve známém německém nakladatelství W. Kohlhammer (Stuttgart 2014). Oproti německému originálu je krom formulačních změn přidána kapitola *Jan Hus v rukách historiků* (s. 11–23), shrnující výsledky historického bádání o českém reformátorovi.

Soukupův text se skládá z patnácti tematicky vymezených kapitol, k nimž je připojen chronologický přehled Husova života a závěrečný „epilog“, který (jako zjevný pozůstatek německého vydání) je věnován husitství a reformaci. Tematické vymezení je umně vystaveno na obviněních vznesených proti Husovi na kostnickém koncilu. Nás budou zajímat především kapitoly věnované Husovi a pražské univerzitě. I když zmínky o univerzitě procházejí celým textem, soustavně je jí věnována sedmá a osmá kapitola *Univerzitní kariéra mistra Husa a Generace Kutnohorského dekretu*. Základní autorovou tezí těchto pasáží je recenzentovi sympatické konstatování, že Husova činnost církevní (reformní), kazatelská i literární je pevně spojena s jeho univerzitním působením s ohledem na dominantní vazby institucionální, osobní a „sociální“ povahy (k Betlému, k Nazaretské a Litevské koleji, k artistické fakultě), ale i z důvodů „obsahových“ (kázání nebo literární činnost), jež byly úzce spjaty s jeho celoživotním působištěm, mnohdy jsou přímo nemyšlitelné bez jeho univerzitního zázemí. Výsledkem je Soukupovo zjištění, že okruh Husových přátel a spojenců, ale i odpůrců a protivníků je pevně spojen s univerzitním prostředím (s tím ovšem kontrastuje podtitul jeho knihy, který tradičním způsobem akcentuje Husa jako osobnost církevních dějin a tragiku jeho života). Nechci vést jalové spory o to, čím byl Hus na místě prvním, zda univerzitním učitelem nebo knězem, autor sám upozorňuje na vzájemnou „propojenost“ všech komponent jeho života, jde mně o hledání a pochopení středověké